

SOORTBESCHERMINGSTOETS GGNETTERREIN APELDOORN

Wet natuurbescherming

25 SEPTEMBER 2017

Contactpersonen

C.E. ONNES MSC
Adviseur ecologie

T +31627060817
E cors.onnes@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	JURIDISCH KADER	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Categorieën	6
2.3	Verbodsbepalingen	7
2.4	Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen	7
3	PLANGEBIED EN INGREEP	10
3.1	Ligging plangebied	10
3.1.1	Beschrijving plangebied	13
3.2	Voorgenomen ingreep	16
3.2.1	Aanleiding	16
3.2.2	Wijze van uitvoering	16
3.2.3	Reikwijdte effecten	18
4	VOORKOMEN BESCHERMDE SOORTEN	19
4.1	Inleiding	19
4.2	Methode onderzoek	19
4.3	Resultaten	20
5	EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING	25
5.1	Effectbeschrijving	25
5.2	Toetsing	26
5.3	Vrijstellingen en gedragscode	27
5.4	Mitigerende en compenserende maatregelen en zorgplicht	27
6	CONCLUSIES EN VERVOLG	29
6.1	Effectiviteit maatregelen	29
6.2	Conclusie en vervolg	29

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het Centraal Orgaan Asielzoekersopvang (COA) is voornemens diverse panden op het GGnet terrein aan de Deventerstraat te Apeldoorn te renoveren en geschikt te maken voor bewoning. Uit een quickscan soortbescherming van Arcadis (2017) in het voorjaar van 2017 bleek dat met de voorgenomen werkzaamheden mogelijk effecten optreden voor vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten (huismus en gierzwaluw). Om te bepalen of er echt effecten optreden is nader onderzoek naar deze huismus, gierzwaluw en vleermuizen noodzakelijk. In opdracht van het COA is vervolgens soortgericht onderzoek uitgevoerd. Het kader van deze toets wordt gevormd door de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt onder meer de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch kader voor onderliggende natuurtoets kort beschreven. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied en de voorgenomen ingreep. In hoofdstuk 4 zijn de methode van het uitgevoerde onderzoek en de resultaten hiervan opgenomen. Hoofdstuk 5 bevat de effectbeschrijving en toetsing van effecten aan de Wet natuurbescherming (Wnb). In hoofdstuk 6 is de conclusie opgenomen.

2 JURIDISCH KADER

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven. Artikelen van de Wnb waarnaar wordt verwezen zijn opgenomen in Bijlage A.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

2.2 Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

In Bijlage B is een lijst opgenomen van de soorten die bij deze categorie horen. Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)). Deze lijst is opgenomen als Bijlage B.

2.3 Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

2.4 Gedragscodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragscode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4](#); [3.8 lid 2-5](#), [3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. De provincie Gelderland heeft een algemene vrijstelling verleend voor onderstaande soorten;

Zoogdieren

- Aardmuis
- Bosmuis
- Bunzing
- Dwergmuis
- Dwergspitsmuis
- Egel
- Gewone bosspitsmuis
- Haas
- Hermelijn
- Huisspitsmuis
- Konijn
- Ondergrondse woelmuis
- Ree

- Rosse woelmuis
- Tweekleurige bosspitsmuis
- Veldmuis
- Vos
- Wezel
- Woelrat

Amfibieën

- Bastaardkikker
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kleine watersalamander
- Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3; 3.8 lid 1,3, 3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (**art 3.10 lid 2**):

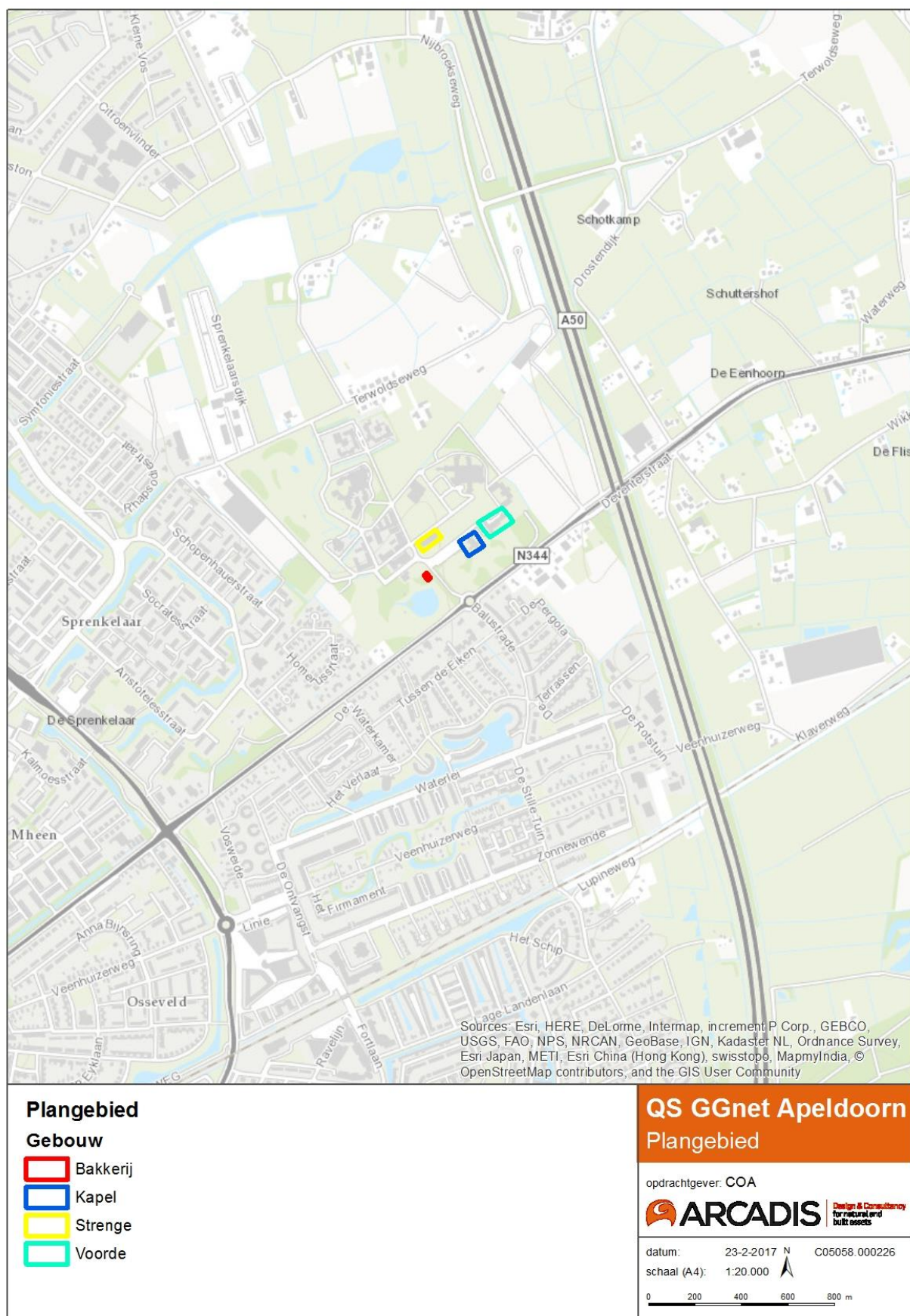
1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
8. in het algemeen belang.

3 PLANGEBIED EN INGREEP

3.1 Ligging plangebied

De betreffende panden zijn gelegen op het GGnet terrein welke in het oosten van Apeldoorn ligt. Ten oosten van het GGnet terrein loopt de A50 en liggen landbouwgronden die afgewisseld worden met woningen en enkele bosschages. In het noorden liggen tevens landbouwgronden met bosschages. In het zuiden en westen ligt de bebouwde kom van Apeldoorn. Verder westelijk is de Veluwe gelegen. Figuur 1 geeft de ligging van het plangebied weer.

Het GGnet terrein bestaat uit relatief oude gebouwen die in een parklandschap gelegen zijn. Op het terrein wordt bebouwing afgewisseld met grasveldjes, struiken, lanen en diverse boombeplantingen zoals coniferen en loofbomen. De bosschages en lanen vormen groene aders over het terrein. De werkzaamheden hebben betrekking op vier gebouwen van het GGnet terrein, namelijk de Bakkerij, de Streng, de Voorde en de Kapel. Deze gebouwen zijn weergegeven in figuur 2.

Figuur 1. Ligging plangebieden

Figuur 2. Begrenzing plangebieden

3.1.1 Beschrijving plangebied

De Bakkerij

De Bakkerij ligt aan de zuidwestkant van het terrein en wordt omringd door bosschages. De Bakkerij is het kleinste bakstenen gebouw en bestaat uit leien dakpannen die direct op het dakbeschot liggen. Hierdoor is er geen ruimte tussen het dakbeschot en de dakbedekking. In de muur zijn grote open stootvoegen aanwezig met een achterliggende spouwruimte. De Bakkerij is het enige gebouw dat af en toe nog in gebruik is door bewoners van het GGnet terrein en wordt voor bijeenkomsten gebruikt. De spouwmuur is geschikt voor vleermuizen. Onder de leidendakpannen is geen ruimte waar vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen zich kunnen vestigen. Figuur 3 geeft een impressie van de Bakkerij weer.

Figuur 3. Impressie Bakkerij

De Streng

De Streng ligt in het midden van het GGnet terrein. Het gebouw heeft net als de bakkerij leidendakbedekking waardoor er geen ruimte is onder deze dakbedekking. De muren bestaan uit bakstenen en in de muur zijn diverse stootvoegen. Ook zijn er grotere gaten (vijf bij vijf centimeter) in de muren aanwezig. Ook de dakgoot is in zeer slechte staat met een groot gat aan de westkant. Het gebouw bestaat uit twee etages en een zolderruimte. De spouwmuur is geschikt voor vleermuizen. Door de openingen in de spouwmuur kunnen deze in het pand komen. Onder de leien dakpannen zit geen ruimte waar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen kunnen verblijven. Figuur 4 geeft een impressie van de Streng weer.

Figuur 4. Impressie de Strenghe

De Kapel

De Kapel is een voormalig kerkgebouw en heeft holle dakpannen als dakbedekking. Hiervan zijn diverse dakpannen beschadigd en zitten er gaten in. In de muur zijn enkele gaten rondom raampjes in de toren van de Kapel. De toren van de Kapel is niet toegankelijk. De Kapel was tot een maand geleden nog in gebruik. Zowel in de dakruimtes (ruimte onder de dakpannen) als in de spouwruimtes kunnen vleermuizen verblijven. Ook kunnen in de dakruimtes gierzwaluwen en huismussen verblijven. Figuur 5 geeft een impressie van het plangebied weer.

Figuur 5. Impressie van de Kapel

't Voorde

't Voorde is een gebouw met drie verdiepingen. Het gebouw verkeert in zeer slechte staat door kapotte dakpannen. Er zijn vele lekkages in de Voorde en in sommige plekken is het plafond losgekomen door de lekkages. Ook zijn muren beschimmeld en is er mosvorming op de muren. De lucht in 't Voorde is zeer bedompt en benauwend door de lekkages en schimmels (persoonlijke waarneming). In de muur zijn diverse open stootvoegen aanwezig die toegang geven tot de achterliggende spouwruimtes in de muur. Ook zijn er dakpannen met ventilatie gaten waarvan bij meerdere van deze dakpannen een groot gat zit op de plek waar de ventilatiegaten horen te zitten. De dakruimtes (ruimte onder de dakpannen) zijn geschikt voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw. De spouwruimtes zijn geschikt voor vleermuizen. Figuur 6 geeft een impressie van het plangebied weer.

Figuur 6. Impressie de Voorde

3.2 Voorgenomen ingreep

3.2.1 Aanleiding

Het COA wil een nieuw Asielzoekerscentrum (Azc) inrichten in de gemeente Apeldoorn dat geschikt is voor de opvang van 600 tot 800 asielzoekers. Uit een locatieanalyse van Arcadis (2015) bleek dat de locatie van het GGnet terrein aan de Deventerstraatweg hier het meest geschikt voor was. Voor de realisatie van het Azc zijn hiervoor vier panden aangeschaft. Deze panden dienen verbouwd te worden om deze geschikt te maken voor bewoning. Hiervoor vinden de onderstaande werkzaamheden plaats.

3.2.2 Wijze van uitvoering

De vier panden worden geschikt gemaakt voor bewoning of recreatie. Hieronder zijn voor ieder pand de renovatiewerkzaamheden apart toegelicht.

De Bakkerij

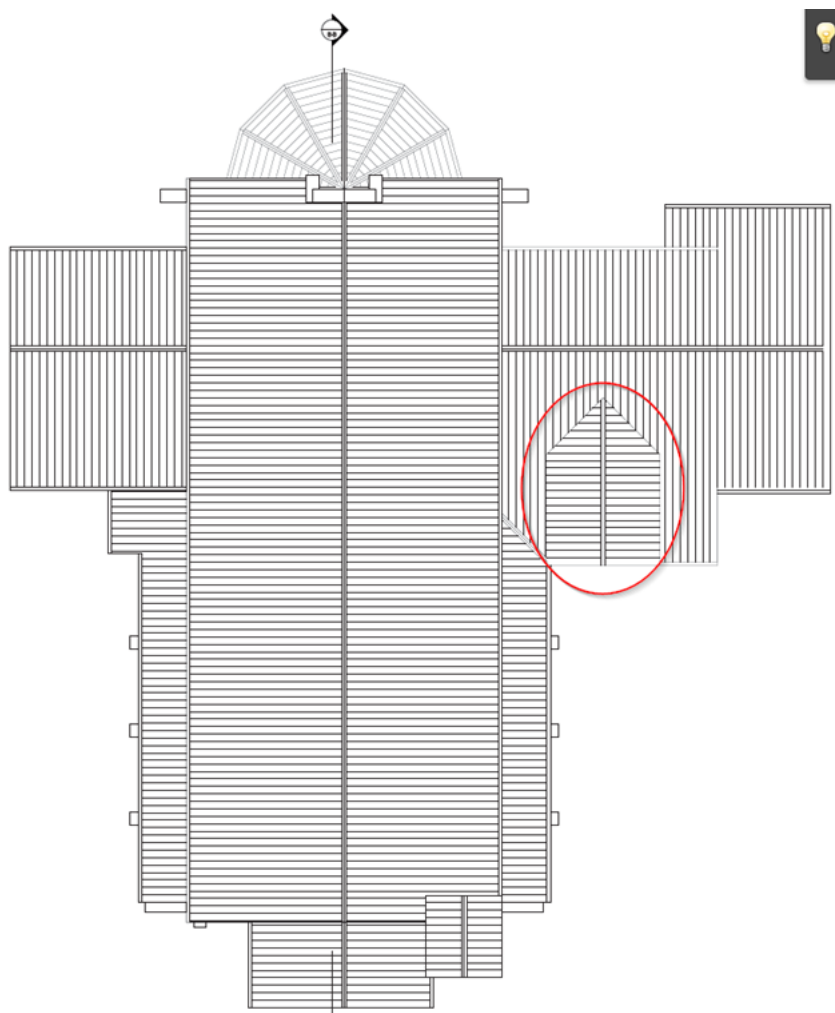
Bij de bakkerij wordt een dakkapel geplaatst aan de westzijde van het dak. Hiervoor vinden werkzaamheden plaats aan het dak en de dakbedekking. Er vinden verder geen werkzaamheden plaats aan de buitenschil van het pand.

De Streng

Bij de Streng vinden diverse werkzaamheden plaats. Zo worden aan de noordkant van het pand twee nieuwe dakkappen gerealiseerd die hetzelfde eruitzien als de huidige dakkappen. Tevens worden er nieuwe leidingen in het pand gelegd die naar boven lopen en door het dak naar buiten gaan. Werkzaamheden hebben hierdoor invloed op de spouwruimtes. Vooral nog wordt de buitenmuur en spouwruimtes ontzien. Mogelijk worden er wel reparaties uitgevoerd aan mogelijk lekkages en aan de dakgoot. Werkzaamheden zullen met uitzondering van het dak vooral intern plaats vinden. De werkzaamheden hebben als doel om het pand weer bewoonbaar te maken om huisvesting mogelijk te maken.

De Kapel

De kapel gaat als gezelschapruimte dienen voor activiteiten. Werkzaamheden hier bestaan uit beheer werkzaamheden zoals het vervangen van kapotte dakpannen en herstellen van lekkages. Deze ingrepen zijn naar verwachting van kleine aard. Tevens worden er lichttubes geplaatst.

Figuur 7. Locatie lichttubes (rood omcirkeld)

't Voorde

Aan 't Voorde wordt groot onderhoud uitgevoerd aan het dak en de onderliggende ruimtes onder de dakpannen. Dakpannen worden hierbij vervangen en wordt het dak gerepareerd. Het gaat hierbij om een grootschalige renovatie van het dak. Ook worden plafonds en diverse ruimtes in het pand hersteld. De werkzaamheden zullen met uitzondering van het dak vooral intern plaats vinden. De werkzaamheden hebben als doel om het pand weer bewoonbaar te maken zodat deze gebruikt kan worden voor opvang

3.2.3 Reikwijdte effecten

De werkzaamheden hebben vooral betrekking op de gebouwen zelf. Groenstructuren, waterelementen of andere elementen rondom de panden worden verder niet aangepast.

Mogelijk worden er naast de voorgenomen ontwikkeling in de toekomst nieuwbouwpanden gerealiseerd. Dit is nog onzeker en de werkzaamheden rondom deze eventuele nieuwbouw is tevens onzeker. Om deze reden is dit niet meegenomen in deze toetsing. Indien deze panden gerealiseerd worden dient dit apart getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.

4 VOORKOMEN BESCHERMDE SOORTEN

4.1 Inleiding

Uit de quickscan soortbescherming van Arcadis (2017) kwam naar voren dat de voorgenomen werkzaamheden mogelijk leiden tot effecten op beschermde soorten vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen in het pand de Voorde. Het onderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van bovengenoemde soorten in alle vier panden van de het COA. Bij de effectbeoordeling wordt uitgegaan van de werkzaamheden zoals besproken in §3.2

4.2 Methode onderzoek

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2017 van Netwerk Groene Bureaus. Het onderzoek is uitgevoerd tijdens geschikte weersomstandigheden en heeft zich gericht op gebouwbewonende vleermuissoorten en de te verwachten functies. Hierbij is in de kraamperiode door middel van twee avondrondes en een ochtendronde gezocht naar uitvliegende en/of invliegende vleermuizen. Tevens is gekeken naar verblijfplaats indicerend gedrag zoals zwermen. Bij het onderzoek in de balts- en paarperiode (twee veldrondes) is gekeken naar balts territoria van vleermuizen en andere verblijfplaats indicerend gedrag zoals zwerm gedrag bij winterverblijfplaatsen. De onderzoeken zijn uitgevoerd door C.E. Onnes, ecologisch adviseur bij Arcadis. Bij de onderzoeken is gebruik gemaakt van een Pettersson D230 batdetector en een batlogger M voor het maken van opnames.

Tabel 1 geeft de data van de uitgevoerde veldonderzoeken weer.

Vogels

Huismus

Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd conform soortenstandaard huismus (RVO, 2014) en kennisdocument huismus (BIJ12, 2017). Tijdens twee veldrondes is gezocht naar de aanwezigheid van huismussen en de aanwezigheid van roepende mannetjes en/of andere nest indicerende waarnemingen van de huismus. De bezoeken zijn uitgevoerd met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Tabel 1 geeft de uitgevoerde veldonderzoeken weer.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar gierzwaluwen is uitgevoerd conform soortenstandaard gierzwaluw (RVO, 2014) en kennisdocument gierzwaluw (BIJ12, 2017). Tijdens drie veldrondes is gezocht naar de aanwezigheid van gierzwaluwen en nest indicerende waarnemingen zoals gierende gierzwaluwen, vluchten op dakgoot, nok en gebouwhoogte en waarnemingen van invliegende dieren. De bezoeken zijn uitgevoerd met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Overige beschermde soorten

In de quickscan soortbescherming van Arcadis (2017) is de aanwezigheid van overige beschermde soorten en/of effecten als gevolg van de werkzaamheden hierop uitgesloten, of is vastgesteld dat effecten voorkomen konden worden door het nemen van mitigerende maatregelen (Arcadis, 2017).

Tabel 1. Veldonderzoeken

Datum	Aanvang	Weer	Onderzoeken
24 april 2017	09.30	Licht bewolkt, droog, 10 °C, windkracht 2	Huismus
10 mei 2017	09.45	Half bewolkt, droog, 9 °C, windkracht 1	Huismus
16 mei 2017	21.05	Zwaarbewolkt, droog, 23 °C, windkracht 0	Vleermuizen, Gierzwaluw
12 juni 2017	03.10	Onbewolkt, droog, 14 °C, windkracht 2	Vleermuizen
18 juni 2017	21.00	Onbewolkt, droog, 23 °C, windkracht 1	Gierzwaluw
5 juli 2017	21.30	Onbewolkt, droog, 20 °C, windkracht 0	Vleermuizen, Gierzwaluw
16 augustus 2017	00.00	Licht bewolkt, droog, 16 °C, windkracht 1	Vleermuizen
8 september 2017	00.00	Onbewolkt, droog/ op einde lichte regen, 18 °C, windkracht 4	Vleermuizen

4.3 Resultaten

Vleermuizen

Gewone dwergvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone dwergvleermuis is de meest zichtbare en meest algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. Tevens is de gewone dwergvleermuis één van de kleinste vleermuissoorten van Nederland. De gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die veel in de bebouwde omgeving te vinden is. Verblijfplaatsen bevinden zich in de regel in of om gebouwen en bevinden zich in spouwmuren, achter gevelbetimmering, daklijsten, en vensterluiken, onder dakpannen, spleten en nissen in muren etc. In verschillende perioden en in de loop van de seizoenen gebruikten ze een netwerk aan verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Als verblijfplaats kan onderscheid gemaakt worden tussen zomerverblijfplaatsen waar één of enkele solitaire dieren (mannetjes) verblijven, kraamverblijfplaatsen waar een kolonie van tientallen vrouwtjes jongen baart en zoogt. Balts- en paarverblijfplaatsen waar een mannetje met enkele vrouwtjes in het najaar verblijven, balts- en paarverblijfplaatsen zijn in de regel ook winterverblijfplaatsen en tot slot winterverblijfplaatsen waar tientallen tot soms honderden gewone dwergvleermuizen verblijven.

Resultaat vleermuizenonderzoek

Foerageergebied en vliegroutes

Tijdens de kraamperiode zijn 10 tot 30 (per veldbezoek) foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in het onderzoeksgebied. Er zijn drie vliegroutes waargenomen. Figuur 8 geeft deze weer. In de balts- en paarperiode werden 40 tot 75 (per veldbezoek) foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gezien het aantal foeragerende dieren is de omgeving van het plangebied van groot belang als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis.

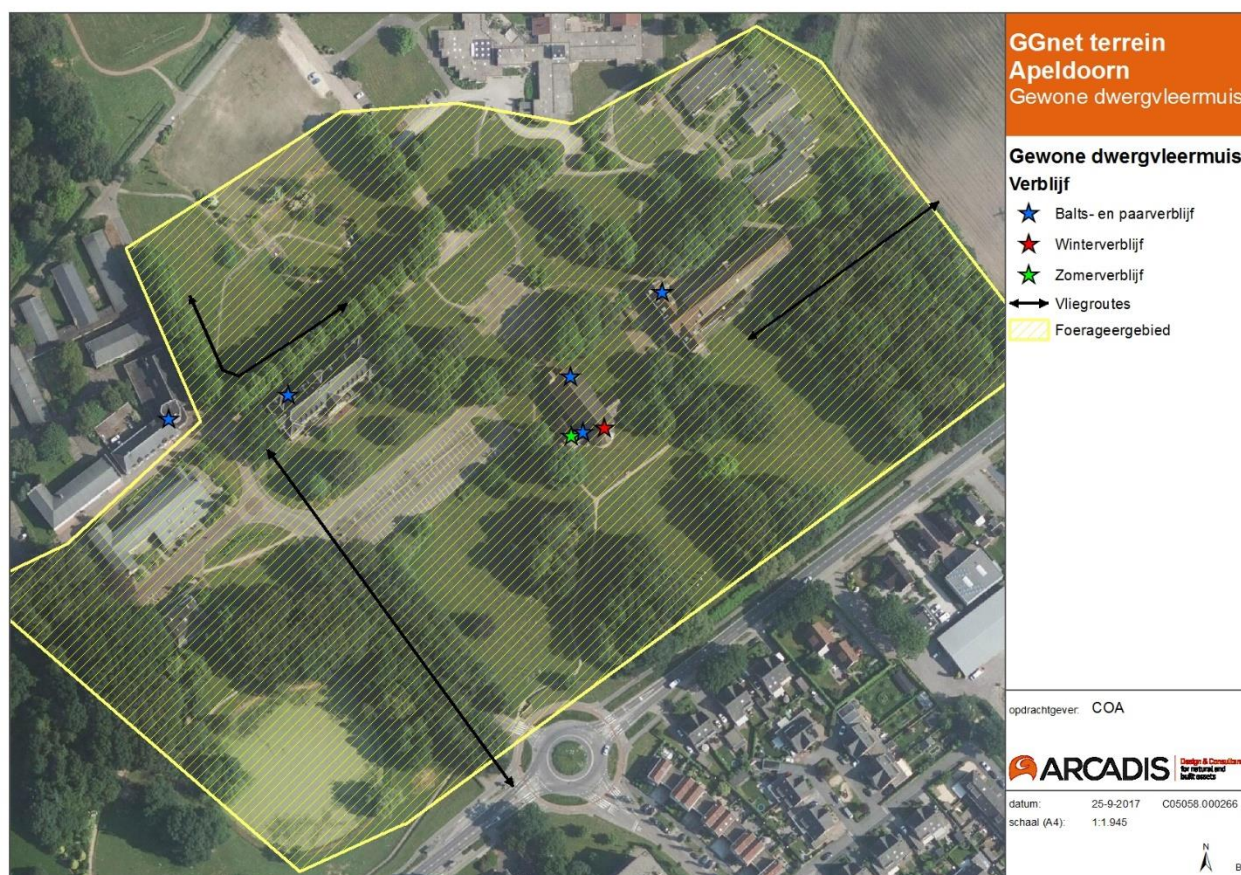
Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek op 12 juni 2017 is er in de kapel een invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen in de westelijke zijvleugel van de Kapel. Het gaat hier om een zomerverblijfplaats van één mannetjes. Andere invliegende, uitvliegende of zwermende gewone dwergvleermuizen zijn niet waargenomen tijdens de kraamperiode. In andere gebouwen zijn geen verblijfplaatsen ontdekt in de kraamperiode.

In de balts- en paarperiode zijn tijdens het veldbezoek op 16 augustus 2017 en 8 september 2017 diverse baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen die binding vertoonde met gebouwen in het plangebied. Deze baltsende mannetjes zijn een indicatie voor balts- en paarverblijfplaatsen. Deze balts- en

paarverblijfplaatsen worden vaak ook gebruikt als winterverblijfplaats. Er zijn balts- en paarverblijfplaatsen ontdekt in de Strenghe, 't Voorde en de Kapel (2 keer). Zie figuur 8 voor de betreffende verblijfplaatsen

Tevens zijn tijdens het veldbezoek op 16 augustus 2017 zwermende gewone dwergvleermuizen (10 tot 20 dieren) waargenomen rondom het zuidelijke klokkentorentje op de kapel. Aan de achterkant van dit torentje zitten loodslabben die mogelijk toegang geven tot de dakruimte. Van daaruit kunnen de gewone dwergvleermuizen verder wegkruipen in de dakruimte en vermoedelijk de spouwruijnte. Zwermende gewone dwergvleermuizen in deze periode zijn een indicatie voor winterverblijfplaatsen. De kapel wordt waarschijnlijk door tientallen gewone dwergvleermuizen gebruikt als winterverblijfplaats.

Figuur 8. Gewone dwergvleermuis in het plangebied

Laatvliegers

Soortbeschrijving

De laatvlieger is één van de grootste vleermuizen in Nederland en verblijft in gebouwen. De laatvlieger heeft onder andere verblijfplaatsen in daken en in spouwmuren. Van vleermuiskasten maakt de laatvlieger nauwelijks gebruik.

Resultaten vleermuizenonderzoek

Foerageergebied en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken in de kraamperiode zijn 1 tot 10 laatvliegers (per veldbezoek) waargenomen. Het ging hier om foeragerende dieren. De laatvliegers kwamen via een bomerrij uit het noorden naar het plangebied. Tijdens de balts en paarperiode werden in het veldbezoek van 16 augustus 2017 10 tot 15 foeragerende laatvliegers waargenomen. Tijdens het veldbezoek van 8 september 2017 werden geen laatvliegers waargenomen.

Verblijfplaatsen

Tijdens de kraamperiode zijn er geen verblijfplaatsen van laatvliegers waargenomen. Tijdens het veldbezoek op 16 augustus 2017 werd een laatvlieger waargenomen op de kapelmuur welke vermoedelijk aan het

baltsen was. Deze waarneming duidt op een vermoedelijke balts- en paarverblijfplaats van laatvlieger en een vermoedelijke winterverblijfplaats van laatvlieger. Deze verblijfplaats is weergegeven in figuur 9

Figuur 9. Laatvliegers in het plangebied

Gewone grootoorvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone grootoorvleermuis is een middelgrote vleermuis met zeer lange vleugels en grote lange oren. De gewone grootoorvleermuis komt zowel in stedelijk gebied als buiten het stedelijk gebied voor en is zowel gebouwbewonend als boombewonend. Verblijfplaatsen zijn onder andere in dakruimtes, zolderruimtes en boomholtes. De gewone grootoorvleermuis jaagt in de directe omgeving van zijn verblijfplaats en heeft lijnvormige elementen nodig als vliegroutes. Onderbrekingen in deze routes mogen niet te groot zijn.

Resultaten vleermuisonderzoek

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek van 12 juni 2017 is een gewone grootoorvleermuis waargenomen. Deze foerageerde nabij de kapel en vloog na kort zwermen in bij de dakruimte van de westelijke zijvleugel de Kapel. Het gaat hier om een zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis. Tijdens andere veldbezoeken zijn geen gewone grootoorvleermuizen waargenomen.

Figuur 10. Gewone grootoorvleermuis in het plangebied

Rosse vleermuis

Soortbeschrijving

De rosse vleermuis is één van de grootste vleermuizen in ons land. Ze zijn boombewonend en verblijfplaatsen worden gevonden in boomholtes en vleermuiskasten (bij voorkeur ronde). De rosse vleermuis foerageert vaak hoog in de lucht boven bijvoorbeeld water of moeras. Direct na het uitvliegen jagen de dieren boven een open plek in het bos, langs bosrand of boven beschutte waterpartijen, weiland, hooiweides of rietlanden maar ook in parken en in stedelijk gebied.

Tijdens de veldbezoeken zijn 1 – 5 (per veldbezoek) foeragerende rosse vleermuizen waargenomen. De rosse vleermuis gebruikt het plangebied als foerageergebied. Gezien het aantal foeragerende rosse vleermuizen is er geen sprake van essentieel foerageergebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen verblijfplaatsen van de rosse vleermuis aangetroffen of zijn er aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen van rosse vleermuis.

Overige zoogdieren

Steenmarter

De steenmarter komt vooral voor in parklandschap maar ook in volkomen bosloze gebieden. De soort is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen, boerderijen en tegenwoordig ook in grote steden. Hij heeft voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. De steenmarter heeft tientallen verblijfplaatsen in boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders, kruipruimtes en spouwmuren of ruimtes onder dakbedekkingen. De steenmarter kan al door openingen van vijf á zes centimeter kruipen om bij een schuilplaats te komen. Van deze tientallen verblijfplaatsen zijn enkele maar vaste rust en verblijfplaatsen zoals nestplekken.

Tijdens het veldbezoek van 16 mei 2017 werd een steenmarter op 't Voorde waargenomen. De steenmarter gebruikt het dak van 't Voorde mogelijk incidenteel als verblijfplaats. De steenmarter is tijdens andere veldbezoeken niet waargenomen. Ook zijn er geen jonge steenmarters waargenomen wat zou kunnen duiden op een nest van steenmarters. Tijdens de quickscan zijn in het gebouw geen sporen van steenmarter gevonden die duiden op een belangrijke verblijfplaats/nestplaats. Er is dus ook geen sprake van een vaste rust en verblijfplaats van de steenmarter in het plangebied. De omgeving van het plangebied wordt mogelijk als foerageergebied gebruikt. Het foerageergebied van de steenmarter is tientallen hectares groot. De omgeving van het plangebied is daar een relatief klein onderdeel van, daarnaast is er voldoende alternatief foerageergebied in de directe omgeving voorhanden. De omgeving van het plangebied betreft daardoor geen essentieel foerageergebied.

Vogels

Huismus

Soortbeschrijving

De huismussen zijn sterk geassocieerd met mensen. De nestplaats is in de regel te vinden in of tegen allerlei menselijke bebouwing namelijk onder dakpannen, in neststenen, in kieren en gaten in muren. Ook zijn nesten te vinden achter regenpijpen bij al dan niet met klimop begroeide muren en in nestkasten. Huismussen zijn zeer honkvast. Ze blijven het gehele jaar in de buurt van zijn eenmaal gekozen nest. Het nest wordt ook het gehele jaar door gebruikt. In de periode april tot en met augustus worden twee á drie legfels per seizoen gelegd.

Resultaten huismusonderzoek

Ten tijde van de veldbezoeken zijn op het terrein van het GGnet in Apeldoorn geen huismussen waargenomen. Ook tijdens eerdere quickscan waren geen huismussen waargenomen op het terrein. De aanwezigheid van huismussen in de vier panden (Bakkerij, Strenghe, Kapel en 't Voorde) kan op basis van soortgericht onderzoek uitgesloten worden.

Gierzwaluw

Soortbeschrijving

De gierzwaluw is een kleine tot middelgrote vogel die een behendige vlieger is met een torpedovormig lichaam. De gierzwaluw is vanaf mei tot oktober aanwezig in Nederland. Gierzwaluwen zijn koloniebroeders die van mensen afhankelijk zijn van het aanbod van nestgelegenheid. Ze zijn zeer plaats getrouw en gebruiken vaak jaren achtereenvolgende nestplaatsen. De gierzwaluw nestelt in donkere holtes in ventilatieschachten, spleten in muren, onder dakpannen en in kerktorens.

Resultaten gierzwaluwonderzoek

Ten tijde van het veldonderzoek zijn enkel hoog overvliegende gierzwaluwen waargenomen (5 tot 10 per veldbezoek). Deze dieren waren aan het foerageren boven het terrein van GGnet en de omgeving. Geen van deze dieren toonde enkele binding met het plangebied. Er zijn geen gierende gierzwaluwen waargenomen en geen gierzwaluwen die nestindicerende waarnemingen vertoonden. Op basis van soortgericht onderzoek kunnen nesten van gierzwaluwen in het plangebied uitgesloten worden.

Overige broedvogels

In de Strenghe zijn nestelende kauwtjes waargenomen (Arcadis, 2017). Deze gingen via een gat in de dakgoot aan de oostkant van de Strenghe het pand binnen met nestmateriaal. Ook in de coniferen aan de oostkant van de Strenghe zijn nestelende houtduiven waargenomen. Dit nest bevindt zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden mits de conifeer behouden blijft en er geen materieel in de buurt van de conifeer komt tijdens het broedseizoen. Indien het gat in de dakgoot gerepareerd tijdens het broedseizoen kan het nest van de kauwtjes verstoord of vernietigd worden.

Mogelijk kunnen ook andere vogels via openstaande ramen in het pand tot broeden komen. Ten tijde van het veldbezoek zijn er nog geen andere nesten van vogels, of vogels met nest indicerende activiteiten waargenomen. In het Voorde staan enkele ramen open. Vogels kunnen deze toegangen gebruiken om in het pand te komen en mogelijk starten met het bouwen van een nest.

5 EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING

5.1 Effectbeschrijving

Vleermuizen

In de volgende gebouwen zijn de volgende verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld:

Gebouw	Verblijfplaats en soort
Bakkerij	-
De Strenghe	1 Balts- en paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis
De Kapel	1 Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis 1 Zomerverblijfplaats gewone grootoorvleermuis 2 Balts- en paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis 1 Winterverblijfplaats gewone dwergvleermuis 1 Balts- en paarverblijfplaats laatvlieger
't Voorde	1 Balts- en paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis

Gewone dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden in 't Voorde wordt een balts- en paarverblijfplaats en winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernietigd en/of beschadigd, verstoord en kunnen mogelijk dieren gedood worden indien deze aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden.

In de kapel zijn tevens verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Het gaat hier om een zomerverblijfplaats, balts- en paarverblijfplaatsen en een winterverblijfplaats. Als gevolg van het plaatsen van de lichttubes en werkzaamheden aan het dak kan verstoring optreden voor aanwezige vleermuizen en kunnen vleermuizen gedood worden.

In de Strenghe is tevens een balts- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Er is onder de leiendakpannen geen ruimte aanwezig. Wel is er een spouwruimte in de muur met diverse gaten waarin de vleermuizen weg kunnen kruipen. Met het plaatsen van de dakkappen worden alleen het dak aangetast. De spouwruimte blijft behouden. Mogelijk kan er bij de overgang van het dak wel tocht ontstaan in de spouw. Hierdoor treedt er verstoring op voor de balts- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Wel blijft de verblijfplaats behouden.

De omgeving van de panden wordt door de gewone dwergvleermuis als foerageergebied en vliegroute gebruikt. In deze omgeving vinden geen wijzigingen plaats. Het foerageergebied en vliegroutes van de gewone dwergvleermuis blijven daarmee behouden.

Laatvlieger

De laatvlieger heeft een balts- en paarverblijfplaats en winterverblijfplaats in de kapel. Door het plaatsen van de lichttubes en werkzaamheden aan het dak kan verstoring optreden voor de laatvlieger. Ook kunnen verblijfplaatsen beschadigd worden en kunnen aanwezige laatvliegers beschadigd of gedood worden.

De omgeving van de panden wordt door de laatvlieger gebruikt als foerageergebied. In deze omgeving vinden geen wijzigingen plaats. Het foerageergebied van de laatvlieger blijft daarmee behouden.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis heeft een zomerverblijfplaats in de kapel. Als gevolg van de plaatsing van de lichttubes en werkzaamheden aan het dak kan verstoring optreden voor de verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis. Deze verblijfplaats kan als gevolg van het plaatsen van het dakraam (tijdelijk) beschadigd worden. Ook kunnen aanwezige vleermuizen beschadigd of gedood worden als gevolg van de werkzaamheden.

De gewone grootoorvleermuis gebruikt de omgeving van het plangebied als foerageergebied. Dit gebied blijft behouden waardoor er geen effecten optreden op het foerageergebied als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

Rosse vleermuis

In de panden zijn geen verblijfplaatsen van rosse vleermuis aanwezig. Deze soort is ook een boombewonende soort. De werkzaamheden hebben geen effecten op verblijfplaatsen van de rosse vleermuis. De rosse vleermuis gebruikt de omgeving van het plangebied als foerageergebied. Het gaat hier echter niet om een essentieel foerageergebied. Daarnaast blijft de omgeving van het plangebied behouden waardoor er geen sprake is van effecten op het foerageergebied van de rosse vleermuis.

Overige zoogdieren

Steenmarter

De steenmarter gebruikt incidenteel het pand 't Voorde als verblijfplaats. De steenmarter heeft tientallen verblijfplaatsen waardoor deze verblijfplaats geen vaste rust- en verblijfplaats betreft. Er zijn geen belangrijke functies zoals nestplekken ontdekt. Mogelijk kan er wel verstoring optreden voor de steenmarter.

Vogels

Huismus

In het plangebied zijn geen nesten van huismussen aanwezig. Ook zijn er geen foeragerende huismussen waargenomen in het plangebied. Effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden op de huismus kunnen op basis van het soortgericht onderzoek worden uitgesloten.

Gierzwaluw

In het plangebied zijn geen nesten van gierzwaluwen aanwezig. In het plangebied zijn enkele foeragerende gierzwaluwen waargenomen. Er is echter geen sprake van essentieel foerageergebied. Effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden op de gierzwaluw kunnen op basis van het soortgericht onderzoek worden uitgesloten.

Overige broedvogels

Indien vogels in de panden gaan broeden kan er bij de inpandige werkzaamheden mogelijk verstoring optreden en kunnen nesten beschadigd of vernietigd worden en kunnen vogels of jongen sterven als gevolg van insluiting.

5.2 Toetsing

In de onderstaande tabellen is per soort op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is nog geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 2 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Overige broedvogels	X	X		X	Werkzaamheden tijdens het broedseizoen

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in het broedseizoen kan, zonder het nemen van maatregelen voorafgaand aan het broedseizoen, nesten die in gebouwen worden gebouwd (bijvoorbeeld door openstaande ramen) verstoord worden (Lid 4), nesten vernietigd worden (Lid 2), en jongen en/of volwassen vogels door insluiting of vernietiging van nest gedood worden (Lid 1). Hierdoor treedt overtreding op van artikel 3.1 lid 1, 2 en 4 van de Wet natuurbescherming.

Tabel 3. Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soort	Lid 1/5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Gewone dwergvleermuis	X	X		X	Werkzaamheden in 't Voorde, Strenghe, en in het dak van de Kapel
Gewone grootoorvleermuis	X	X		X	Werkzaamheden in het dak van de Kapel
Laatvlieger	X	X		X	Werkzaamheden in het dak van de Kapel

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Als gevolg van werkzaamheden in 't Voorde kan de balts- en paarverblijfplaats en mogelijke winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verstoord worden (lid 2), vernietigd of beschadigd (lid 4), en kunnen dieren gedood worden bij aanwezigheid (lid 1). Hierdoor treedt overtreding op van artikel 3.5 lid 1, 2 en 4 van de Wet natuurbescherming.

Als gevolg van werkzaamheden in de Kapel kunnen zomerverblijfplaatsen, balts- en paarverblijfplaats en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, een zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis en een balts- en paarverblijfplaats en mogelijke winterverblijfplaats van laatvlieger verstoord worden (Lid 2), vernietigd of beschadigd (lid 4), en kunnen dieren gedood worden bij aanwezigheid (lid 1). Hierdoor treedt overtreding op van artikel 3.5 lid 1, 2 en 4 van de Wet natuurbescherming.

5.3 Vrijstellingen en gedragscode

Voor bovengenoemde soorten geldt geen vrijstelling. Ook is er geen geschikte gedragscode beschikbaar waarvan gebruik gemaakt kan worden. Het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is noodzakelijk.

5.4 Mitigerende en compenserende maatregelen en zorgplicht

In deze paragraaf zijn de mitigerende maatregelen beschreven die noodzakelijk zijn om overtreding van de verbodsbepalingen zo veel als mogelijk te voorkomen en de compenserende maatregelen die nodig zijn om een aantasting van de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Het toepassen van deze maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is niet vrijblijvend. De Wnb schrijft namelijk voor dat een ontheffing alleen verleend kan worden als er geen andere bevredigende oplossing is en de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Dat betekent dat als mitigatie in redelijkheid mogelijk is, dit ook verplicht is. Verder zijn vaak ook nadere maatregelen noodzakelijk om tegemoet te komen aan de zorgplicht. Verder kan een ontheffing alleen verleend worden wanneer er geen gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om dit zeker te stellen kan het nodig zijn een compenserende maatregel uit te voeren.

Vleermuizen

- **Werken buiten de kwetsbare periodes**

De meest kwetsbare periode voor vleermuizen is in dit geval de winterperiode en kraamperiode. Bij de winterperiode verblijven de vleermuizen in winterslaap in de Kapel en 't Voorde. Bij werkzaamheden in de winterperiode is er grote kans op het doden van vleermuizen. Om deze reden wordt er gewerkt buiten de winterperiode welke loopt van november t/m maart. Van een kraamkolonie is er geen sprake in het plangebied.

- **Panden voorafgaand na de werkzaamheden ongeschikt maken**

Door de panden 3 tot 5 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt te maken (buiten de kwetsbare periode) wordt ervoor gezorgd dat ten tijde van de werkzaamheden geen vleermuizen aanwezig zijn in de panden en gedood worden ten tijde van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen kan op verschillende manieren gedaan worden:

- Door openingen af te dichten met behulp van uitvliegopeningen zoals exclusion flaps

- **Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden**

Op het terrein zijn 30 vleermuiskasten (Vivara VK MP 02 vleermuiskasten) en 4 kraamkoloniekasten geplaatst in de directe omgeving van 't Voorde en de Kapel. Hierdoor is er ten tijde van de

werkzaamheden ruim voldoende uitwijkmogelijkheden. De kasten zijn geplaatst in juli 2017. Hiermee is er voldoende gewenningsperiode van 3 maanden voor zomerverblijfplaatsen (augustus, september, oktober) en 6 maanden voor start van de balts- en paarperiode (zes maanden voor augustus 2018).

- **Dakruimtes weer geschikt maken na afronding van de werkzaamheden**

Na afronding van de werkzaamheden worden de dakruimtes weer geschikt gemaakt voor vleermuizen zodat vleermuizen na afronding van de werkzaamheden gebruik kunnen maken van hun verblijfplaats.

Hierbij dient bij de dakruimtes met het volgende rekening gehouden te worden

- Er dient een ruimte onder de dakpannen behouden te blijven van minimaal 3 cm
- De dakpannen dienen minimaal 3 cm over te steken op de muur zodat de dakrand als invliegopening voor vleermuizen gebruikt kan worden.
- Rondom de nieuwe lichttubes dienen dakruimtes (minimaal 3 cm onder de dakpannen) behouden te blijven zodat vleermuizen zich vrij door het dak kunnen bewegen en het dakraam geen toegang tot andere ruimtes in het gebouw blokkeert voor vleermuizen
- Eventuele openingen van dakruimtes naar spouwruimtes behouden

Overige broedvogels

- **Ramen sluiten**

Om te voorkomen dat vogels in het pand gaan broeden dienen ramen van de panden gesloten te worden alvorens het broedseizoen (15 maart). Hiermee wordt voorkomen dat vogels in het broedseizoen tot broeden komen en nesten verstoord worden tijdens de werkzaamheden.

- **Werkzaamheden rondom dakgoot 't Strenge uitvoeren buiten het broedseizoen**

Indien het gat in de dakgoot hersteld wordt, die nu gebruikt wordt als nestplek door de kauwtjes dient dit buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden (globaal van 15 maart t/m juli). Werkzaamheden rondom deze dakgoot kunnen alleen uitgevoerd worden in het broedseizoen als is vastgesteld dat de kauwtjes niet broeden in het gat.

6 CONCLUSIES EN VERVOLG

6.1 Effectiviteit maatregelen

In paragraaf 5.4 zijn de mitigerende maatregelen beschreven. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden deze uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, zodat een juiste uitvoering van de maatregelen gegarandeerd is.

Als gevolg van het toepassen van de maatregelen zal een deel van de in paragraaf 5.2 beschreven mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen worden voorkomen. Het is echter niet mogelijk alle overtredingen te voorkomen, zodat voor een aantal soorten een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wnb noodzakelijk is om het project te mogen uitvoeren. In de onderstaande tabellen is weergegeven welke overtredingen niet door mitigatie kunnen worden voorkomen.

Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat vogels tot broeden komen in de gebouwen en wordt voorkomen dat er overtreding plaats vindt op de Wet natuurbescherming met betrekking tot artikel 3.1 ten aanzien van vogels van de Vogelrichtlijn.

Tabel 4 Overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soort	Lid 1 ⁵	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Gewone dwergvleermuis		X		X	Werkzaamheden aan dakruimte in 't Voorde, Werkzaamheden aan dakruimte in de Kapel
Gewone grootoorvleermuis		X		X	Werkzaamheden aan dakruimte in de Kapel
Laatvlieger		X		X	Werkzaamheden aan dakruimte in de Kapel

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat vleermuizen ten tijde van de werkzaamheden aanwezig zijn in het pand en sterven als gevolg van de werkzaamheden. Hierdoor wordt overtreding op lid 1 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming voorkomen. Wel is er nog steeds sprake van overtreding van Lid 2 en 4 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

6.2 Conclusie en vervolg

Op basis van dit soortgericht onderzoek blijkt dat er effecten optreden voor verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger. Ondanks het nemen van mitigerende maatregelen treedt er nog steeds overtreding op artikel 3.5 Lid 2 en Lid 4 van de Wet natuurbescherming. Hiervoor is een ontheffing op de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Er dient ontheffing aangevraagd te worden voor de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger.

BIJLAGE A RELEVANTE ARTIKELEN WET NATUURBESCHERMING

HOOFDSTUK 1

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

HOOFDSTUK 3

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
3. Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van:
 - a. de verboden, bedoeld in artikel 3.2, eerste lid, ten aanzien van vogels, dood of levend, of gemakkelijk herkenbare delen daarvan, of ten aanzien van uit deze vogels verkregen producten van daarbij aangewezen soorten, of
 - b. b. regels, gesteld krachtens artikel 3.2, vierde lid.
4. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - 4°. ter bescherming van flora of fauna;
 - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of

- 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
3. Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, of van regels gesteld krachtens artikel 3.7, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
4. Bij de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, kan worden bepaald dat gedeputeerde staten ontheffing kunnen verlenen, of dat provinciale staten bij verordening vrijstelling kunnen verlenen, van bij de maatregel aangewezen regels.
5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
- d. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - e. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - f. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - g. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - h. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - i. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - j. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - k. in het algemeen belang.

Artikel 3.31

1. De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:
- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
 - c. een bestendig gebruik, of
 - d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

BIJLAGE B BESCHERMDE SOORTEN ART. 3.5

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Zoogdieren (overig)			
Bever	x		
Hamster	x	x	
Hazelmuis	x		
Lynx	x		
Noordse woelmuis	x		
Otter	x	x	
Wilde kat	x		
Zoogdieren (vleermuizen)			
Baardvleermuis	x	x	
Bechstein's vleermuis	x	x	
Bosvleermuis	x	x	
Brandt's vleermuis	x	x	
Dwergvleermuis	x		
Franjestaart	x	x	
Grijze grootoorvleermuis	x	x	
Grootoorvleermuis	x	x	
Grote hoefijzerneus	x	x	
Grote rosse vleermuis	x	x	
Ingekorven vleermuis	x	x	
Kleine dwergvleermuis	x		
Kleine hoefijzerneus	x	x	
Laatvlieger	x	x	
Meervleermuis	x	x	
Mopsvleermuis	x	x	
Noordse vleermuis	x	x	
Rosse vleermuis	x	x	
Ruige dwergvleermuis	x	x	
Tweekleurige vleermuis	x	x	
Vale vleermuis	x	x	
Watervleermuis	x	x	
Zoogdieren (marien)			
Bruinvis	x	x	

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Bultrug		x	x
Dwergpotvis		x	
Gestreepte dolfijn		x	
Gewone dolfijn	x	x	
Gewone spitsdolfijn		x	
Gewone vinvis		x	x
Griend		x	
Grijze dolfijn		x	
Kleine zwaardwalvis		x	
Narwal		x	
Noordse vinvis			x
Orka		x	
Potvis			x
Tuimelaar	x	x	
Walrus		x	
Witflankdolfijn	x	x	
Witsnuitdolfijn	x	x	
Amfibieën			
Boomkikker	x	x	
Geelbuikvuurpad	x	x	
Heikikker	x	x	
Kamsalamander	x	x	
Knoflookpad	x	x	
Poelkikker	x		
Rugstreeppad	x	x	
Vroedmeesterpad	x	x	
Vuursalamander	x		
Reptielen			
Gladde slang	x	x	
Muurhagedis	x	x	
Zandhagedis	x	x	
Reptielen (schildpadden)			
Dikkopschildpad	x	x	x

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Kemp's zeeschildpad	x	x	x
Lederschildpad	x	x	x
Soepschildpad	x	x	x
Vissen			
Houting	x		
Steur	x	x	
Vlinders			
Apollovlinder		x	
Boszandoog		x	
Donker pimpernelblauwtje	x	x	
Grote vuurvinder	x	x	
Moerasparelmoervlinder		x	
Pimpernelblauwtje	x		
Teunisbloempijlstaart		x	
Tijmblauwtje	x	x	
Zilverstreephooibeestje	x	x	
Libellen en waterjuffers			
Bronslibel	x	x	
Gaffellibel		x	
Gevlekte witsnuitlibel	x	x	
Groene glazenmaker	x	x	
Mercurwaterjuffer		x	
Noordse winterjuffer	x	x	
Oostelijke witsnuitlibel	x	x	

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Rivierrombout	x	x	
Sierlijke witsnuitlibel	x	x	
Kevers			
Brede geelrandwaterroofkever	x	x	
Gestreepte waterroofkever	x	x	
Heldenbok	x		
Juchtleerkever	x	x	
Vermiljoenkever	x	x	
Insecten (overig)			
Oeveraas		x	
Mollusken			
Bataafse stroommossel	x		
Platte schijfhoren	x		
Planten			
Drijvende waterweegbree	x	x	
Geel schorpioenmos		x	
Groenknolorchis	x	x	
Kleine vlotvaren		x	
Kruipend moerasscherm	x	x	
Liggende raket		x	
Tonghaarmuts		x	
Zomerschroeforchis	x	x	

BIJLAGE C BESCHERMDE SOORTEN ART 3.10

Art. 3.10 Wnb		
Zoogdieren (overig)		
Aardmuis	Vinpootsalamander	Gevlekte glanslibel
Boommarter	Vuursalamander	Gewone bronlibel
Bosmuis	Reptielen	Hoogveenglanslibel
Bunzing	Adder	Kempense heidelibel
Damhert	Hazelworm	Speerwaterjuffer
Das	Levendbarende hagedis	Kevers
Dwergmuis	Ringslang	Vliegend hert
Dwergspitsmuis	Vissen	Planten
Edelhert	Beekdonderpad	Akkerboterbloem
Eekhoorn	Beekprik	Akkerdoornzaad
Egel	Elrits	Akkerogentroost
Eikelmuis	Europese rivierkreeft	Beklierde ogentroost
Gewone bosspitsmuis	Gestippelde alver	Berggamander
Grote bosmuis	Grote modderkruiper	Bergnachtorchis
Haas	Kwabaal	Blaasvaren
Hermelijn	Vlinders	Blauw guichelheil
Huisspitsmuis	Aardbeivlinder	Bokkenorchis
Konijn	Bosparemoervlinder	Bosboterbloem
Molmuis	Bruin dikkopje	Bosdravik
Ondergrondse woelmuis	Bruine eikenpage	Brave hendrik
Ree	Donker pimperlblauwtje ¹⁾	Brede wolfsmelk
Rosse woelmuis	Duinparemoervlinder	Breed wollegras
Steenmarter	Gentiaanblauwtje	Bruinrode wespenorchis
Tweekleurige bosspitsmuis	Grote paremoervlinder	Dennenorchis
Veldmuis	Grote vos	Dreps
Veldspitsmuis	Grote vuurvlinder ¹⁾	Echte gamander
Vos	Grote weerschijnvlinder	Franjementiaan
Waterspitsmuis	Iepenpage	Geelgroene wespenorchis
Wezel	Kleine heivlinder	Geplooid vrouwenmantel
Wild zwijn	Kleine ijsvogelvlinder	Getande veldsla
Woelrat	Kommavvlinder	Gevlekt zonneroosje
Zoogdieren (marien)	Pimperlblauwtje ¹⁾	Glad biggenkruid
Gewone zeehond	Sleedoorpage	Gladde zegge
Grijze zeehond	Spiegeldikkopje	Groene nachtorchis
Amfibieën	Veenbesblauwtje	Groensteel
Alpenwatersalamander	Veenbesparemoervlinder	Groot spiegelklokje
Bruine kikker	Veenhooibeestje	Grote bosaardbei
Gewone pad	Veldparemoervlinder	Grote leeuwenklauw
Kleine watersalamander	Zilveren maan	Honingorchis
Meerkikker	Libellen en waterjuffers	Kalkboterbloem
Middelste groene kikker	Beekrombout	Kalketrip
	Bosbeekjuffer	Karhuizeranjer
	Donkere waterjuffer	Karwijselie
		Kleine ereprijs

Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkalk
Roggelelie

Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw pazelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis

Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

¹⁾Deze soorten staan ten onrechte op de bijlage bij de wet. Ze staan namelijk ook genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en/of ook op bijlage II van de Conventie van Bern. Daarom zijn dit soorten zoals bedoeld in Wnb art. 3.5

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: C05058.00266.0300

Onze referentie: 079582636 0.4